

5 pav. Mineikiškių piliakalnyje surinkti keramikos radiniai. V. Podėno nuotr.

Fig. 5. Ceramic finds collected at Mineikiškės Hillfort.

keramikos fragmentų (5 pav.). Perkasos centrinėje dalyje fiksuoti 2 šukių lizdai ir 2 žvynų koncentracijos. Be to, rasta 15 titnago nuoskalų ir 1 molio ruošinys. Tyrimų metu taip pat rasta daug zooarcheologinės medžiagos bei paimti 128 (134,35 l) grunto mėginiai archeobotaninei analizei.

2020 m. detaliųjų tyrimų Mineikiškių piliakalnyje metu surinkta gausi ir reprezentatyvi archeologinė kolekcija. Pirminė jos analizė patvirtina 2017 m. tyrimų išvadas ir pateiktą chronologiją. Medžiaga chronologiškai vientisa, priskirtina vėlyvojo bronzos amžiaus laikotarpiui. Siekiant nustatyti tikslesnę piliakalnio chronologiją, 6 bandiniai datuoti AMS ^{14}C metodu. Visos gautos datos patenka į kalibracinės kreivės Halštato suplokštėjimą – IX a. pabaiga – V a. pr. Kr.

Mineikiškės Hillfort

In 2020, an excavation was conducted at Mineikiškės Hillfort (Zarasai District, East Lithuania). In an effort to collect data and samples for an economic analysis of the hillfort's community, 30 m^2 were excavated (Fig. 1). A well preserved cultural layer up to 62 cm thick, a fragment of stone paving (Fig. 2), and 132 sunken structures (Fig. 3) were recorded during the investigation. The majority of the last were stake marks, which form two fortification systems. The first was an irregular shaped enclosure unearthed in the SE corner of the trench, the second a palisade running obliquely in the central part of the trench. 15 building postholes, a storage pit, an unidentified archaeological structure, 2 potsherd concentrations, and 2 gravel concentrations were also discovered. 53 special finds were collected, mostly bone pins, scrapers, and awls, but also including stone axes, chisels, polishing and grinding tools, and 2 clay artefacts: fragments of a KAM (Kel'ty Akozinsko-Melarskie) type axe casting mould and of a clay crucible (Fig. 4). Considerable brushed pottery was also collected (Fig. 5). Based on the finds, the hillfort dates to the late 9th–5th centuries BC.

Marius Petkus, Darius Balsas, Rokas Kraniauskas

Gandingos ir Nausodžio piliakalniai su gyvenvietėmis

2020 m. Gandingos piliakalnio su papiliu ir gyvenviete, Nausodžio (Varkalių) piliakalnio I su gyvenviete ir Nausodžio (Varkalių) piliakalnio II, vadinamo Pilale, teritorijose (Plungės r., Nausodžio sen.) buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Jie vykdyti prieš įrengiant medinius

1 pav. Nausodžio (Varkalių) piliakalnių I ir II teritorijų tyrimų planas: 1 – tirti šurfai; 2 – žvalgyti takai ir laiptai. D. Balso brėž.

Fig. 1. Plan of the investigation of the grounds of Nausodis (Varkaliai) Hillforts I and II: 1 – excavated test pits; 2 – surveyed paths and stairs.

laiptus, žaliatakių dangos pėsčiųjų takus ir terasuotus takus, pastatant informacinius stendus, rodykles ir užtvaras automobiliams.

Piliakalniai su gyvenvietėmis yra mažai tyrinėti. XX a. pradžioje Gandingos piliakalnio griūvančio pylimo Š krašte sluoksnius iki 3 m gylio užfiksavo L. Kšivickis. Fiksuojant pastebėti 3 pylimo aukštinimo etapai. Sluoksniuose rasta nemažai medžio anglių. 1964 m. piliakalnį žvalgė ir dar kartą matavo A. Tautavičius. 2007 m. B. Dakanis atliko netoli Gandingos esančių neregistruotų paminklų žvalgomuosius tyrimus. Nausodžio, Varkalių piliakalnio II, vadinamo Pilale, aikštelėje tyrimų metu aptikta lipdytų puodų grublėtu ir lygiu paviršiumi šukių. Gandingos piliakalnyje dviejuose šurfuose rasta apdegusių akmenų, piliakalnio aikštelėje intensyvesnio kultūrinio sluoksnio neaptikta (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 54–64). 2009 m. Gandingos piliakalnio gyvenvietės ŠV dalyje, automobilių stovėjimo aikštelės vietoje tyrimus atliko M. Mačiulis. Archeologinio kultūrinio sluoksnio neaptikta, fiksuoti žvyrkelio sampilo ir armens sluoksniai (*ATL 2009 metais*, 2010, p. 498). 2013 m. Nausodžio (Varkalių) piliakalnio II aplinkoje tyrimus vykdė D. Kontrimas. Šurfuose archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 505).

Nausodžio (Varkalių) piliakalnio II teritorijoje ištirtuose šurfuose *1–4* aptikti nuo 20 iki 60 cm storio pilkos, juosvos žemės, vietomis nuslinkusio molio su akmenimis sluoksniai – archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio nerasta (1 pav.). Šurfe 1 rastos 4 lipdytinės lygiu paviršiumi keramikos šukės (2: 1–4 pav.). Įžemis – gelsvas smėlis arba rusvas žvyras atidengtas 25–85 cm gylyje.

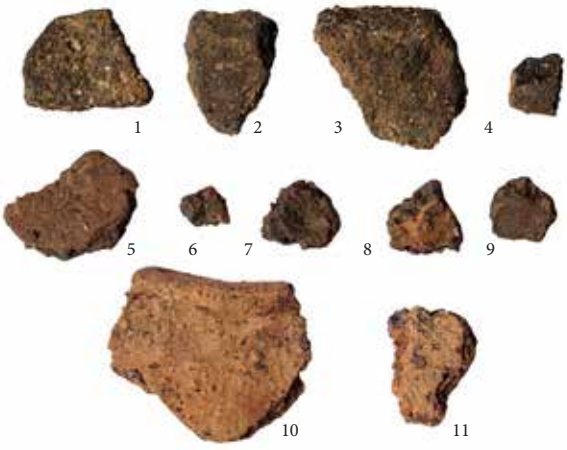

2 pav. Lipdytinė keramika iš šurfų: 1–4 – šurfas 1; 5–8, 10–11 – šurfas 7; 9 – šurfas 12. D. Balso nuotr.

Fig. 2. Sherds of hand built pottery: 1–4 – test pit 1; 5–8, 10–11 – test pit 7; 9 – test pit 12.

Nausodžio (Varkalių) piliakalnio I su gyvenviete teritorijoje ištirti šurfai 5–7 (1 pav.). Šurfe 5 fiksuotas iki 35 cm storio mechanizuotai arimo metu maišytas dirvožemio sluoksnis, kuriame rastas vienas apdegusio molio gabaliukas. Šurfe 6 buvo apie 40–50 cm storio durpių sluoksnis be radinių. Piliakalnio aikštelėje ištirtame šurfe 7 aptiktas I–XIII a. kultūrinis sluoksnis su radiniais. Apie 65–85 cm storio sluoksnį sudaro juosva degėsinga žemė su apdegusiais akmenimis. Kultūrinis sluoksnis perkastas XX a. Šurfo centrinėje dalyje atidengtas 1,1 m gylio vėlyvas perkasimas. Šurfe rastos 6 lipdytinės lygiu paviršiumi keramikos šukės, tekiojo šlako ir apdegusio molio gabaliukų (2: 5–8, 10–11 pav.). Įžemis tyrimų vietoje atidengtas 40–80 cm gylyje.

Gandingos piliakalnio su papiliu ir gyvenviete teritorijoje ištirti šurfai 8–17 (3 pav.). Šurfuose 8, 12 ir 13 aptiktas nuo 20 iki 50 cm storio mechanizuotai maišyto arimo metu dirvožemio sluoksnis. Šurfe 8 buvo XX a. datuojamos glazūruotos keramikos, molinių raudonų plytų gabalų ir geležinių dirbinių fragmentų, o šurfe 12 rasta viena lipdyta lygiu paviršiumi šukelė (2: 9 pav.). Šurfuose 9–11 po velėna atidengtas 14–28 cm storio žvyro sluoksnis, kuris buvo supiltas įrengiant senąjį pėsčiųjų taką. Takas buvo nutiestas gyvenvietės Š pakraštyje. Po žvyru fiksuotas apie 20 cm storio perarto dirvožemio sluoksnis su smulkiais apdegusio molio gabaliukais. Piliakalnio aikštelėje ištirtuose šurfuose 14 ir 15 kultūrinio sluoksnio nerasta. Čia fiksuoti 22–55 cm storio pilko, juosvo dirvožemio sluoksniai. Šurfe 14 rastas vienas apdegusio molio gabaliukas (2 pav.). Gandingos piliakalnio R pašlaitėje ištirtame šurfe 16 po 60 cm storio nuslinkusios rusvos smėlingos žemės sluoksniu atidengtas iki 75 cm storio I–XIII a. kultūrinis sluoksnis su gausiais degėsiais ir apdegusiais bei aptrupėjusiais akmenimis. Sluoksnyje kitokių radinių nebuvo. Prie Babrungo upės tirtame šurfe 17 fiksuoti tik sąnašiniai sluoksniai. Įžemis ištirtuose šurfuose atidengtas maždaug 0,3–1,5 m gylyje.

Žvalgymų metu fiksuoti 5–20 cm storio velėnos ir dirvožemio sluoksniai. Tako, tiesto gyvenvietės dalyje į P nuo Nausodžio (Varkalių) piliakalnio I, vietoje rasta smulkių apdegusio molio gabaliukų. Gandingos piliakalnio su papiliu ir gyvenviete teritorijoje naujas takas tiestas senojo vietoje. Čia nuėmus iki 20 cm storio velėnos sluoksnį, atidengtas rusvo žvyro sluoksnio paviršius – senojo tako sampilas. Piliakalnio gyvenvietės R dalyje tiesto tako vietoje iki projektinio gylio fiksuoti apie 15 cm storio velėnos ir dirvožemio sluoksniai. Tako paviršiuje taip pat buvo apdegusio molio gabaliukų.

Iš viso 2020 m. ištirta 17 šurfų (17 m^2), žvalgytas apie 2395,5 m^2 plotas. Tyrimų metu dviejuose šurfuose, Nausodžio (Varkalių) piliakalnio I aikštelėje ir Gandingos piliakalnio

3 pav. Gandingos piliakalnio su gyvenviete tyrimų planas: 1 – tirti šurfai; 2 – žvalgyti takai ir laiptai. D. Balso brėž.

Fig. 3. Plan of the investigation of Gandinga Hillfort and Settlement: 1 – excavated test pits; 2 – surveyed paths and stairs.

pašlaitėje, aptikti 50–85 cm storio I–XIII a. kultūriniai sluoksniai su radiniais – lipdytine lygiu paviršiumi keramika, tekiuoju šlaku, apdegusio molio gabaliukais. Kitose vietose fiksuoti natūralūs, mechanizuotai maišyti arimo metu, suplauti arba uždurpėję sluoksniai su pavieniais radiniais (keramika ir apdegęs molis).

Radiniai perduoti Plungės Žemaičių dailės muziejui.

Gandinga and Nausodis Hillforts and Settlements

In 2020, 17 test pits (17 m^2) were excavated and around 2395.5 m^2 surveyed on the grounds of Gandinga Hillfort, lower ward, and settlement and on the grounds of Nausodis (Varkaliai) Hillforts I and II (Plungė District, West Lithuania) (Figs. 1, 2). During the investigation, two test pits: one in the enclosure of Nausodis (Varkaliai) Hillfort I and one at the foot of Gandinga Hillfort contained 50–85 cm thick, 1st–13th-century cultural layers with finds: hand built ceramics with smooth surfaces, smelting slag, and pieces of charred clay (Fig. 3). At the other sites, natural, ploughed, alluvial, and peaty layers with isolated finds (pottery and charred clay) were recorded.

Gytis Piličiauskas, Rokas Vengalis, Lukas Gaižauskas, Kęstutis Peseckas, Ieva Černiūtė, Karolis Minkevičius

Kakliniškių gyvenvietės

2020 m. LLDJ tiesimo darbai vykdyti Kakliniškių ir Sabališkių kaimų (Elektrėnų sav., Elektrėnų sen.) teritorijose, kur 2015 ir 2020 m. LII archeologai R. Vengalis ir G. Piličiauskas paviršinių žvalgymų metu aptiko keletą senovės gyvenviečių, pavadintų Kakliniškėmis 1, 2, 3 ir 4 (1 pav.). Suprojektuotas dujotiekis šias gyvenvietes kirto ir būtų stipriai pažeidęs, todėl jose atlikti detalieji tyrimai.